

Kapitola 8

A Po dokázání svatokupectví duchovních již také sluší se dotknouti svatokupectvie světských; neb také mnohými obyčejí svatokupectvím jsú
 B 176b zpržněni. Najprvé a najhruběji, kteříž, vezmúce dary, buď to penieze, koflíky neb koně a neb jiné věci, a neb zapíšice sobě platy nebo služby, i dávají biskupství, probošství, kanovnicství neb farářství; a ti mají tatíka 5 Jeroboam krále, o němž die písmo: „Ktož kolivěk chtěl jest ruku Jeroboam naplniti, byl jest knězem nad horami.“ A ihned die písmo, že pro tu příčinu dóm Jeroboam shřesil jest a vyvrácen a shlazen s země, dóm, t. pokolenie jeho a království; neb po tom psáno stojí, že poslal Jeroboam svú ženu k proroku, jenž slúl Achias, aby se otázala, bude-li syn jeho 10 živ a po něm kralovati; neb byl jest syn jeho nemocen jménem Abia. A když jest k němu přišla do domu, řekl jí prorok: „Pod sem, pod sem, ženo Jeroboam. Proč se jinú činíš? Aj, já poslán sem k tobě tvrdý posel. Jdi a rci Jeroboamovi: Toť die pán buoh israhelský, že povýšil sem tebe mezi lidem a dal sem tě vódcí nad lidem mým israhelským a rozdělil sem 15 království domu Davidova | a dal sem je tobě; a nebyl si jako sluha muoj David, jenž jest držal příkázání má a následoval mě vším srdcem svým, a čině, co se líbí před tváří mú. Ale činil si zle nade všechny, kteříž sú byli před tebou. A zdělal si sobě bohy cizie a slité, aby mě k hněvu popudil, a mě si zavrhl za se. Protož, aj, já vzvedu zlé věci na dóm Jeroboam a ztepu 20 z domu Jeroboam až do toho, co ští na stěnu – t. každého pacholíka i psa –, a do zavřeného a do poslednieho v Israheli. A vyčistím ostatky domu Jeroboam, jakož bývá dóm vyčištěn až do čistoty; neb kteříž zemrú z Jeroboam v městě, budú je jísti psi, a kteříž zemrú na poli, budú je žráti ptáci nebeští; neb pán buoh mluvil jest.“ Aj, teď ukazuje písmo, proč 25 jest pán shladil krále Jeroboam i lid jeho, jakož se stalo; že pro to, že udělal lidu dvě teletě zlaté, jimž sú se modlili, nechavše božieho příkázání, jenž die: „Nebudeš mítí bohóv jiných.“ Druhé pro to, že z peněz dával nad těmi telaty kněžství. A poněvadž | toho kněžství neslušalo prodávati, kterak kněžství Kristovo za penieze sluší dávatí? A v tom svatoku- 30 pectví sú svěští i duchovní. Pak druhý obyčej svatokupectví jest za službu dávaní biskupstvie neb jiných dóstojenství. A pro to mnozí slúží

Kapitola 8 | VIII B (druhou rukou na okraji) –

1 Po dokázání svatokupectví | v B původně psáno Po (iniciála P přes dva řádky) kazanj o swatokupectwíj, do- připsáno druhou rukou na okraji, předložka o škrtnuta –

3 najhruběji | v B původně psáno nayhrubiege, koncové -e předěláno v -i; – 4 koflíky | koflíky B –

5 probošství | probofstwíj B; farářství | ffararzftwíj (pod. též ř. 146, 147)

27 zlaté | zlatte B – 29 prodávati | -r- v B dodáno nadepsáním

u dvoróv. Druzí, opustíce své fary, slúží, chtěice bohatější dosáhnúti. Třetí obyčej jest pro příbuznost dávaní dóstojenství; v tom mnoho jest vlá-
 35 dyk, jenž dávají nestatečným přátelóm, jenž nebyli by hodni sviní pásti. Čtvrtý obyčej, že dávají pro prosbu neb pro jinú tělestnú libost. Jakož někto dá pro tovarystvie, že kněz umí s ním loviti, v šachy neb jinak hráti. A mají také jiní lstivý klobúček, že vetuje se neb zakládá takto: Oč platí, pane, že nedáš mému synu kostela? A pán dí: Platí, o padesát kop, že 40 dám. A on dí: Platí. A pán: Nu, já dávám synu tvému kostel, dáš padesát kop. A jest mnoho jiných chytrostí ďábelských, jimíž klamá i světské i duchovní, v svatokupectví je zavodě. Jakožto otce, matku, syna jenž 45 chtěice v duchovní dóstojenství uvésti, dávají dary, slúží kniežatóm i pá-
 nóm a kupují bully u papežóv. B 178a

45 A zdá mi se, že veliká strana lidí pro to obecně dávají děti do školy, aby byli bohati, v světě velebni a přátelóm aby pomáhali. A oni se také pro to raděje učí. I vidíme, že obecně zle jsú živi. Pro to, že nedóstojně sú v kněžství vstúpili. A že zboží vždy přibývá duchovním, protož také 50 zákóv a kněží přibývá; neb každý chce lehko živ býti a zbohatěti. Protož drazí jsú otroci, rolí hyne, slúh není, ano každý sedlák obecně chce syna preláta mítí. A kdy by kněží měli býti živi, jako prvé jsú byli živi svěští, málo by jich bylo a bylo by lépe, by nás bylo dobrých málo, než zlosynóv všudy plno. Jakož die s. Jan Zlatoustý, že lepší je jeden svatý než 55 hříšníkóv svět naplněný. A že tak na obě straně hřešíme, svěští i duchovní, otcové zlým úmyslem a matky, do školy dávajíce, a synové, zlým úmyslem se učíce, protoz s obú stranú málo cierkvi svaté prospíváme. B 178b
 Protož, otče a matko, chcete-li mítí dítě, | aby bylo knězem dobrým, pros-
 te boha, ať zdaří k své chvále a k jeho spasení a k vašemu a cierkvi svaté k prospěchu. A ty, žáku, uč se pro též; neb učíš-li se pro to, aby byl bo-
 60 hat, tehdy vede tě lakomství. Pakli pro chválu světskú, tehdy vede tě pý-
 cha. Pakli pro tělestnú rozkoš, tehdy vede tě chlipnost. Též i v kněžství. Ale učíš-li se pro spasenie i jdeš v kněžstvie, jsa dobře živ, tehdy tvé učenie jest dobré a kněžství svaté.

Ale snad dieš: Poněvadž jest tak na všechny strany duchovenství za-
 65 pleteno, tehdy by neslušalo ani kněžství, ani biskupství požádati. A to jest proti rozumu, jenž ukazuje, že ten stav jest najdóstojnější, jehož nemuož nižádný právé mítí a požívatí, jedne s volí. Neb die s. Pavel: „Ktož

36 pro prosbu | předložka pro v B dodána nadepsáním –

40 dáš | v B původně psáno za, podtržením zrušeno a nadepsáno das –

46 velebni | může jít o chybu m. velebeni, jak opravuje Novotný a Gregor, nikoli však Erben –

53 Zlatoustý | zlatovftý B – 54 duchovní | duchownie B –

56 se učíce | -ce v B dodáno na okraji – 62 jsa | gfy B, a jsi Erben, Novotný, Gregor –

67 před prawie v B škrtnuto wprawdie

biskupství žádá, dobrého úsilí žádá.“ Tu věz vedlé naučení svatého Jana Zlatoustého, že v těch sloviech biskup, kněz, farář dvě věci se míní. Prvá práce a druhá dóstojenství. Práce, jakož die s. Pavel, má žádána býti, ale druhá nemá žádána býti. Protož die s. Pavel: „Ktož biskupství žádá, dobrého | úsilí žádá,“ to jest míní-li kto biskupem býti, tehdy by měl tím úmyslem žádati, aby cierkvi svaté prací svú chtěl prospievati. Protož die s. Řehoř na to slovo svatého Pavla, že v tu dobu bylo to slovo svatého Pavla držino, když ten, ktož jest měl biskupem býti, měl jest býti hotov každú hodinu na mučení jíti. Neb na počátku víry křesťanské najprvé jsú trpěli mučení biskupové; dóvod jest na Kristovi, na jeho apoštoléch i na jiných mnohých svatých biskupiech. Ale že nynie biskupstvie uvalilo se v zbožie, protož nynie žádají zbožie a biskupství pro zbožie. A že biskupi již mučedlnicstva se nelekají, protož směle k biskupství chvátají. Prvé nebylo kde vzíti člověka, aby byl biskupem; neb jest bylo býti chudým a v hotově mučedlníkem. Ale již, když biskup umře, kterýž kolivěk má čáku, ten o biskupství stane; jakož po smrti šťastné paměti kněze Sbynka stálo jich o arcibiskupstvie jedne čtyrmecietma a ty jsme byli napsali ze jména. Prozříž, ktož chceš žádati kněžství neb biskupství, vizíž, aby najprvé | precedil své svědomí: jsi-li života svatého v naději, nejsi-li zprzněn smrteľným hřiechem, jsi-li hotov písmem k lidu naučení a životem k smrti podstúpení, tiehne-li tě boží chvála a tvé i lidské spasenie, poručíž bohu, ráčí-li tě míti. A přistupíš-li, viz, ať tebe svatokupecství, chlúba, rozkoš a lakomstvie, né brž i pokrytstvie nezachvátí. Aníž se pokládaj, by ty byl nad jiné toho úřadu hoden. Když tak se připravíš, vstúpě v biskupství, ještě je pro mnohé nesnáze brzo poškvrníš. A to znamenajíce svěťí, před volením biskupství sú utiekali, jako s. Řehoř; a s. Marek evangelista byl sobě palec uťal, aby biskupem nebyl. A s. Lev papež byl sobě ruku uťal, že měl hnutí tělesné – dotekl se úst jedné ženy, když jí tělo božie dával –, maje za to, že by již hoden nebyl mše slúžiti a božieho těla rozdávatí. Ó, kak málo se nynie před biskupstvím pokrývají, palcóv, aby znikli biskupství, utínají. Také nynie holubice ne brzy ukáže koho; neb | jest již chamradím zbožie zastřieno okno.

Z těch řečí muožem znamenati, že nejisté a strašlivé jest člověku svět-skému, kniežeti, pánu neb jinému, také i duchovnímu, míti podací k biskupství, faře neb k oltáři a neb k jiné almužně. Protož, že nedá-li

72 míní-li | miniky B (opravováno –?) –

74–75 že v tu dobu bylo to slovo svatého Pavla držino | v B dodáno na okraji druhou rukou –

84 ty jsme | v B psáno původně ti fe, to podškrtnutím zrušeno a na okraji připojeno druhou rukou ty gme – 89 viz | viz B – 91 by | v B původně psáno aby, a- škrtnuto –

92 ještě B, Erben, Novotný | jistě Gregor (tato oprava je asi zbytečná) –

98 ne brzy | nebržy B – 101–102 podací k biskupství | poddacij k biskupství B

hodnějšimu, a moha ho míti, a neb nemíní-li, aby dal hodnějšimu v domnění úmyslem pravým, tehdy těžce bude hřiechem poražen a nebude před bohem hoden, aby to podání držel, jedne ač by se snažně pokál. A dá-li méně zpósobnému vědomě pro penieze, pro dary, pro službu tělestnú, pro přizen světskú, pro krev neb pro příbuznost, pro pochlebenstvie neb pro prosbu lidskú, běda jemu s tím podacím! Aj, pro ty příčiny jest velmi strašlivé míti které podacie. A věz, že podacie není kostel ani oltář ani která věc tělestná. Ale jest moc duchovní; kterúžto moc maje pán, muož a má opatřiti, aby prvé daná almužna k chvále boží dobře stála. Protož podací latině slove patronus, t. otec neb obránce; neb jako věrný otec má býti pilen, aby v duchovenství kostel, oltář, kapla neb daná almužna dobře stála.

A bývá patronem, to jest podacím, člověk pro troji věc, t. pro dno, pro ustavení a pro nadanie. Pro dno, že je dal, aby byl kostel na něm ustaven. Pro ustavení, že je ustavil. A pro nadání almužny, aby jí kněz živ byl. A pro ty tři věci má patron neb podací jiné tři věci, t. čest, břímě a užitek. Čest od lidí i od kněze, že ho mají v poctivosti míti. Břímě, že má péči míti, aby dobrému dal, aby dobře duchovenství stálo a takéž aby v tom nezpýchal. Užitek má býti věčná odplata, ač jí nezmaří. Také měl by míti užitek i tělestný taktó: ochudl-li by, že by neměl se čím podobně živiti neb dítek, tehdy hodné jest, aby od kostelnieho zboží měl pomoc. A zvláště byl-li by ten, jenž jest dal místo neb ustavil kostel neb nadal. A také bylo-li by které jeho dietě, jemuž by bylo ujato tím ustavením neb nadáním. A to velé práva ustavená. Protož hanební sú klášterníci, faráři i jiní nadaní kněží, | kteří, majíce zboží, dadie velikú núzi trpěti podacím a neb jich dětem, ač jsú pěkně živi.

A že to podacie jest duchovní moc, protož nesluší ho prodávati; duchovní slove i pro to, že jest k duchovenství jakožto k řádu na spasení duší, i pro to, že v sobě nenie tělestná věc. Ale hrubí lidé, jenž mnějí, by kostel, oltář neb kapla bylo podací, protož kupují a prodávají podací jako vuol neb krávu nehodně pro užitek tělestný neb pro chválu a neb pro to,

103 za prvním hodniejšimu v B škrtnuto w domnienij – 105 podání | poddanij B –

111 boží | božie B –

115 pro dno | v B psáno původně pro dwogi, nad škrtnutým dwogi nadepsáno dno –

116 Pro dno | v B rovněž původně psáno Pro dwogi, avšak zde -w- přepsáno na -n-, -gi vyřadováno –

118 má patron neb podací jiné tři věci | v B dodáno druhou rukou na okraji –

121 Také | -e v B dodatečně vepsáno –

122 ochudl-li Erben, Novotný, Gregor | Ochudli B –

123 neb dítek, tehdy hodné jest | v B dodáno druhou rukou na okraji –

129 podacie | poddacie B – 130 k duchovenství | k duchowenft^c B – 132 podací (druhé) | poddacij B

B 180b

E

B 181a

F

aby svým přátelóm neb sluhám podávali. Věziž, když dieš: Mám kostela, podací, že máš moc, aby kostel dobrému knězi dal a jej zpravoval, aby k boží chvále i s knězem i s lidem dobře stál. Tu moc mievají i děti i jiní přátelé po dědicství a někdy z poručenství a neb z oddání, tak že ji dá jinému.

A hřeší rozličně v té moci svěští i duchovní. Svěští, nedávající jí sprostně pro boha, a duchovní, nepřijímající sprostně pro boha. A že bývají ustaveny almužny, aby byly chudým dány, podací | těžce hřeší nedávající. Neb někto ustaví, aby bylo sukno kupováno chudým neb určené krmě neb jiné almužny. Ani pak sobě zachovají neb svým přátelóm a pacholkóm dávají a neb pro přízen jiným, a jako by své dávali, chtějí chlúbu mítí a nuznějších nebožátek za nic netbají. A v tom hříechu sú klášterníci, faráři a měšřané obecně: klášterníci, sebravše veliké almužny, aby vydávali chudým penieze, sukno, ztravu, i nedávají; faráři, aby chudé krmili v suché dni neb jindy, i nekrmí. Měšřané též. A tak táhnú spolu vuož d'áblóv jako tří koni, jichž pomrskává lakomstvím, tiehna je do své stodoly. A o těch takto stojí psáno v ustavení duchovním: „Kněží neb svěští, kteříž statky otce a matky své neb jiných lidí, kteréž sú chudým odkázali, zadržeti chtějí a neb odjíti, jakožto morděři chudých a jakožto zloději a svatokrádci kletí buďte, od kosteluov odlúčení, dokavad nenavrátí.“ A ha, poznajte se lúpežníci chudých lidí, morděři, zloději a svatokrádci! | Nebo ačť vás lidé neklnú, ale pán buoh vás klne; a té klatby dokáže v súdný den, když die: „Jděte, zlořečení, do věčného ohně!“ Otieží: Proč? Odpoví řka: „Lačen sem byl, nedali ste mi jísti, žiezniv, a nenapojili ste mě, nah sem byl, a neodlíli ste mne.“ A oni řkú: „Pane, kdy ž' sme tě viděli lačného, žieznivého a nahého, a nedali sme tobě?“ A on die: „Co ste neučinili najmenšiemu z mých, mně ste neučinili.“ Na to slovo s. Augustin die: „Poněvadž ten puojde do věčného ohně, jenž jest nedával svého, co se tomu stane, jenž se chápal cizieho?“ A že dřieve řečení chudým almužny odjímají, protož kam se ti v súdný den dějí, ač se nepokají, navrátíce chudým, co sú zadrželi? A že sú morděři chudých? Písmo die: „Kto zklamává chudého, člověk krvavý jest, ktož odjímá v potu chléb, jako ten, to věz, jest vinen, kterýž zabije bližnieho svého.“ A že sú lúpežníci, to jest jisto; neb berú chudým jich statek. A že sú zloději,

136 k boží | k bozie B -

140 nepřijímající Erben, Novotný, Gregor | neprzimagice B; před bývají v B škrtnuto by -

141 dány | v B psáno původně daným, -m škrtnuto a podtečkováno -

155 lidé neklnú ale | v B dodáno nadepsáním stejně jako dále vás -

156 Otieží | v B původně psáno Otiezij ho, ale ho škrtnuto -

157 nenapojili ste | v B psáno původně nenapogíte, přes -íte přepsáno -li, pak následuje řádně (te opravil písař při psaní) -

166 to věz | v B opravováno radováním z původního kto wie. l(?)

jest vědomo; neb kradú cizie věci. A že sú svatokupci, svatokrádci, to jest pro to, | že kradú svatú almužnu, jenž slove pro to svatá, že jest pro pána boha, jenž jest svatý nad svatými; a pro to, aby byl člověk svat, chudým dává.

A z toho muož člověk rozumný spatřiti, kterak hustě hřeší lidé v těch almužnách, i ti, kteří je dávají, i ti, kteříž poručníci bývají, i ti, kteříž je přijímají. První zle dobyté dávající, druzí zadržávající neb zle rozdávající, třetí zle přijímající. Prvé nejsúce potřebni, druhé přílišně nabierající, třetí zle utracující, a všichni ti obecně o ty almužny se vadíce. Protož dobré jest člověku, aby, jsa živ, dával chudým a nesktměl, aby po sobě věčnú almužnu ostavil. Neb nikdež nenie v písmě svatém položeno, aby almužny věčné lidé strojili, ale jest položeno, aby mezi chudé své almužny za živa dávali, aby umrúce ihned odplatu radosti věčné měli. Protož blázniví jsú lidé, a zvláště kněží, kteří dobývají peněz leckterak, aby almužny věčné ustavili. Také jsú blázni, kteříž | peněz chovají dobře dobytých, aby věčné almužny ustavili a, vidúce nuzné, jim nepomáhají; neb tací těžce smrtedlně hřeší. Neb die s. Jan apoštol: „Má-li kto statek tohoto světa a vidí bratra svého, an núzi trpí, a zavře střeva svá - t. nedá-li jemu -, kterak láska bozie jest v něm?“ Jako by řekl: Nikoli nenie v něm bozie láska, to jest že boha nemiluje, poněvadž dá núzi bratru trpěti, mocha mu pomoci. A také jest duovod z první řeči, že Kristus die: „Lačen sem byl, a nenakrmili ste mě. Jděte, zlořečení, do věčného ohně!“ A co sváróv i súduov i morduov pocházie z těch věčných almužen a jiných hříechóv, kto móž popsati? A někto naběre na se velikú věc, poručenství těch almužen, a vždy drží až do smrti a na smrti poručí jinému, a mně, by ten učinil; a on opět drží a užívá až opět do smrti, a tak vždy dále, až z nich nic nebude. Biední lidé, kakť jsú na rozumu poraženi, že chtie, aby jim to učinili, co sú sami sobě mohúce učiniti nechtěli! Ale věrný milovník boží dává chudým vedlé jeho prikázání, což muož, za živa; činí sobě poklad, aby ho ihned požíval umra; před sebu posielá, aby měl hotov, odsud vyjda. Pán Ježíš, apoštolé a jiní světi almužen věčných sú nestrojili.

174 dávající | -ce v B dodáno vepsáním -

180 za živa | v B dodáno nadepsáním; umrúce | v- dodáno v B nadepsáním -

183 nepomáhají | v B původně psáno nepomahali, -li škrtnuto a nadepsáno -gi